

inhoud

aangifte

Verplichte melding
buitenlandse
levensverzekeringscontracten :
onduidelijkheid troef 1

korte berichten

Programmawet hervormt
(opnieuw) roerende
fiscaliteit 5

Sterke toename van
transfer pricing-controles 6

Energiezuinige gebouwen :
hogere OV-vermindering
maar voor kortere
periode 7

Waardering effecten :
termijn aangepast aan
kortere aangiftermijn
successierechten 8

Vervangingsinkomsten :
belastingvrije maxima voor
aj. 2012 9

Kort nieuws van de fiscus 10

In het Staatsblad van
28 december 2012 tot
8 januari 2013 11

aangifte

Verplichte melding buitenlandse levensverzekeringscontracten : onduidelijkheid troef

Chantal HENDRICKX Vandendijk & Partners Advocaten

Vanaf aanslagjaar 2013 moet in de jaarlijkse aangifte in de personenbelasting gemeld worden of de belastingplichtige levensverzekeringscontracten heeft afgesloten bij een in het buitenland gevestigde verzekeringsonderneming (art. 101 programmawet van 27 december 2012, BS 31 december 2012, 2e ed. – zie p. 5). Die nieuwe verplichting is echter niet zo helder als op het eerste gezicht lijkt. Hieronder geven we een overzicht van de onduidelijkheden in de wet. Eén ding is echter wel duidelijk : de verplichting wordt beter niet lichtzinnig opgenomen.

«De jaarlijkse aangifte in de personenbelasting moet het bestaan vermelden van de door de belastingplichtige of zijn echtgenoot alsmede door de kinderen waarover hij overeenkomstig artikel 376 van het burgerlijk wetboek het ouderlijk gezag uitoefent, individueel gesloten levensverzekeringsovereenkomsten bij een in het buitenland gevestigde verzekeringsonderneming en van het land of de landen waar deze overeenkomsten afgesloten werden» (art. 101 programmawet van 27 december 2012).

Anders gesteld, moet in de aangifte in de personenbelasting worden vermeld :

- het *bestaan* van individuele levensverzekeringscontracten die zijn afgesloten bij een buitenlandse verzekeringsonderneming door de belastingplichtige of zijn echtgenoot of de kinderen waarover hij het ouderlijk gezag uitoefent;
- het *land* of de *landen* waar die contracten afgesloten werden.

We gaan hierna verder in op elk element uit die omschrijving.

Welke contracten melden ?

Volgens de Nederlandstalige wettekst moeten de *individueel gesloten* buitenlandse levensverzekeringscontracten worden gemeld in de aangifte. Op grond van een letterlijke lezing zouden contracten met *twee* verzekeringsnemers (en twee verzekerden) dus niet hoeven te worden vermeld. Wellicht bedoelt de wetgever alle *individuele* levensverzekeringscontracten (zoals aangegeven in de Franstalige wettekst : *contrats d'assurance-vie individuelle*), zodat ook levensverzekeringscontracten die zijn afgesloten door twee verzekeringsnemers (bijvoorbeeld man en vrouw), onder de aangifteplicht vallen.

In de memorie van toelichting staat trouwens dat het begrip 'levensverzekeringsovereenkomst' ruim moet worden gedefinieerd. Het verslag van de Kamercommissie voor Financiën preciseert dat het gaat om alle verzekeringen van de takken 21, 22 en 23, en dus ook zgn. 'bruidschatverzekeringen' en 'geboorteverzekeringen', evenals schuldsaldoverzekeringen (*Parl. St. Kamer 2012-13, nr. 2561/6, 34*). Het is onduidelijk of ook 'tak 26-contracten' (kapitalisatieverrichtingen) onder de aangifteplicht vallen.

begunstigde hoeft niets te melden

De wet bepaalt dat de *door de belastingplichtige, zijn echtgenoot of zijn kinderen afgesloten levensverzekeringscontracten* moeten worden aangegeven. Dat betekent dat enkel de levensverzekeringscontracten waarvan de belastingplichtige, zijn echtgenoot of zijn kinderen *verzekeringnemer* is, moeten worden vermeld. Dus levensverzekeringscontracten waarvan de belastingplichtige enkel het voordeel (zal) genieten(en), bijvoorbeeld als begunstigde, hoeven niet te worden vermeld. Ook verzekeringscontracten die zijn aangegaan door een rechtspersoon, hoeven niet gemeld te worden – in tegenstelling tot contracten die zijn afgesloten door een burgerlijke maatschap, waarvan de leden elk individueel moeten melden.

inbreuk op EU-regels ?

Buitenlandse verzekeraar

Er moet melding worden gemaakt van levensverzekeringscontracten die zijn afgesloten bij een in het *buitenland* gevestigde verzekeringsonderneming. Terzake rijst de vraag naar de conformiteit met het Europees recht. Het lijkt er immers op dat de wettekst op dat punt een inbreuk vormt op de vrijheid van dienstverstrekking en de vrijheid van vestiging binnen de Europese Unie. Er wordt immers een hinderpaal opgeworpen voor het afsluiten van verzekeringen buiten België.

strijd tegen ontwijking ?

Luidens de memorie van toelichting heeft de aangifteplicht tot doel «een vluchtweg te sluiten voor vermogens die verborgen willen blijven via constructies met buitenlandse levensverzekeringen» (Kamer, nr. 2561/1, 71). De regering roept dus de regel in dat de strijd tegen belastingontwijking een inbreuk op de Europese vrijheden kan rechtvaardigen. De vraag rijst dan echter waarom alleen *buitenlandse* contracten moeten worden gemeld, terwijl dezelfde geviseerde 'constructies' ook via Belgische verzekeringen doorgevoerd kunnen worden. Het lijkt erop dat de wet een discriminerend onderscheid maakt tussen in België gevestigde verzekeringsondernemingen en verzekeraars die buiten België gevestigd zijn.

'Bestaan' van een levensverzekering

Zoals uit de memorie van toelichting blijkt, is de meldingsplicht van 'buitenlandse' levensverzekeringscontracten naar volledige analogie met de meldingsplicht van buitenlandse bankrekeningen ingevoerd. De memorie van toelichting meldt immers: «De aangifteplicht in de personenbelasting van buitenlandse rekeningen wordt vanaf aanslagjaar 2013 uitgebreid met de verplichting tot aangifte van de in het buitenland afgesloten individuele levensverzekeringsovereenkomsten».

vanaf wanneer 'bestaat' er contract ?

Daarbij heeft de wetgever de specificiteit van het verzekeringsrecht uit het oog verloren, wat leidt tot onduidelijkheden.

Zo wordt uit het oog verloren dat een levensverzekeringscontract pas bestaat op het moment van de eerste premiebetaling (art. 103 en 104 wet van 25 juni 1992). Niet-betaling van de premie brengt de ontbinding van het contract met zich mee. Dat betekent dat een levensverzekering pas afgesloten is op het moment van de premiebetaling. Met andere woorden, ook al ondertekent een belastingplichtige een levensverzekeringsovereenkomst bijvoorbeeld op 3 maart, het contract kan pas rechtsgevolgen teweeg brengen vanaf de premiebetaling, bijvoorbeeld op 31 mei. Het levensverzekeringscontract bestaat dus per 31 mei.

De wettekst zegt niets over het *moment waarop het contract moet bestaan* om melding van het bestaan ervan verplicht te maken. Volgens de memorie van toelichting geldt de aangifteverplichting «zowel voor de reeds in een vorig belastbaar tijdperk afgesloten levensverzekeringsovereenkomsten als deze die in de loop van het belastbare tijdperk zelf zijn afgesloten». Dus in de aangifte over aanslagjaar 2013 moeten alle buitenlandse levensverzekeringen worden gemeld die uiterlijk op 31 december 2012 zijn gesloten. Dat betekent ons inziens dat contracten moeten worden aangegeven waarvoor uiterlijk op die datum een eerste premiebetaling is gebeurd. Uit de wettekst is niet duidelijk op te maken of de contracten ook nog op 1 januari 2013 moeten bestaan, opdat hun bestaan moet worden gemeld in de PB-aangifte over aj. 2013. De aangifteplicht voor rekeningen heeft betrekking op de rekeningen waarvan de belastingplichtige «op enigerlei ogenblik tijdens het belastbaar tijdperk titularis is geweest» (art. 307 § 1 lid 2 WIB 92). Maar die regel is niet overgenomen voor levensverzekeringen. Wellicht moet uit die lacune niets bijzonders worden geconcludeerd, en moet een buitenlandse levensverzekering die tijdens het belastbaar tijdperk bestaat of heeft bestaan, in de aangifte worden gemeld.

Land of landen waar de contracten zijn afgesloten

Naast het *bestaan* van een buitenlands levensverzekeringscontract moet ook het land waar het contract is afgesloten, vermeld worden.

De relevantie van die vermelding ontgaat ons. Bovendien zal dat in de praktijk aanleiding geven tot misverstanden en onjuiste aangiften.

plaats van contract is
niet duidelijk

Zoals al gemeld, genereert het levensverzekeringscontract pas rechtsgevolgen vanaf de eerste premiebetaling. Vanaf de premiebetaling bestaat de levensverzekeringsovereenkomst. Gelet op het determinerende karakter van de premiebetaling, zal die ook de plaats bepalen waar het contract afgesloten is.

De vraag of een levensverzekering bij een in het buitenland gevestigde verzekeringsmaatschappij is afgesloten, is makkelijk te beantwoorden. De identiteit van de verzekeraar staat immers duidelijk vermeld op het contract. Men weet dat men bij een Luxemburgse of Franse verzekeraar een contract heeft gesloten.

ondertekening vs.
betaling

Maar de vraag *waar* men een levensverzekeringsovereenkomst heeft gesloten, is niet zo evident. Ons inziens is niet de plaats waar men de documenten heeft ondertekend (bv. bij een makelaar in België) determinerend, maar wel de plaats waar men heeft betaald. Welnu, gelet op de algemene gelding van artikel 13 van de wet van 25 juni 1992 ('betreffende de wijze van premiebetaling'), is ook een levensverzekeringspremie een haalschuld geworden (L. Schuermans, «De nieuwe wet op de landverzekeringsovereenkomst van 25 juni 1992 (slot)», *RW* 1992-93, afl. 22, 743). Dat betekent dat de betaling gebeurt ter woonplaats van de schuldenaar. De schuldenaar van de levensverzekeringspremie is de verzekeringsnemer, die Belgisch rijksinwoner is. Dat betekent ons inziens dat in principe altijd 'België' zal moeten worden vermeld in de aangifte als land of landen waar de levensverzekeringsovereenkomsten werden afgesloten. We kunnen ons inbeelden dat dergelijk antwoord niet het antwoord is dat de wetgever verwacht. Dat betekent immers dat de fiscus niet de informatie zal krijgen die hij verwacht en dat dus de belastingplichtigen die melden een levensverzekering te hebben afgesloten bij een buitenlandse verzekeraar, misschien een vraag om inlichtingen zullen krijgen, ondanks de correcte vermelding.

wettekst geeft
bedoeling wetgever
niet weer

Blijkens de memorie van toelichting moeten de belastingplichtigen melding maken van «in het buitenland afgesloten individuele levensverzekeringsovereenkomsten». Waarschijnlijk heeft de wetgever inderdaad de intentie gehad om in de aangifte te laten vermelden in welk land de 'in het buitenland gevestigde verzekeraar' gevestigd is. Maar de huidige wettekst weerspiegelt die intentie helemaal niet.

Gevolgen van niet-aangifte

Op de niet-aangifte van het bestaan van een buitenlandse levensverzekering staat geen specifieke sanctie.

Verlenging aanslagtermijn ?

langere aanslagtermijn
alleen voor ontbreken
'essentieel
bestanddeel'

Niet-aangifte impliceert dat de aanslagtermijn verlengd wordt tot drie jaar (art. 354 lid 1 WIB 92). Maar de kans lijkt gering dat de niet-vermelding van 'buitenlandse' levensverzekeringsaanleiding geeft tot een verlenging van de aanslagtermijn. Terzake kunnen we verwijzen naar de rechtspraak van het Hof van Cassatie over de aangifteplicht van buitenlandse *rekeningen* (Cass. 18 december 2009, *Fisc. Act.* 2009, 23/10 en 2010, 7/15, 15/9), en meer bepaald het feit dat de belastingplichtige (toen nog) 'nihil' moest vermelden in de aangifte als hij géén buitenlandse rekening had. Die vermelding vormde volgens het Hof geen essentieel bestanddeel van de aangifte, zodat niet-vermelding de aanslagtermijn niet kon verlengen. Wellicht kan die redenering doorgetrokken worden naar de aangifte van buitenlandse levensverzekeringsaanleiding.

Belastingverhoging ?

alleen voor niet
aangegeven
'inkomsten'

Ook dat er een belastingverhoging opgelegd wordt (toepassing art. 444 lid 1 WIB 92) is weinig realistisch. Op grond van artikel 444 kan de administratie wel een belastingverhoging opleggen «bij niet-aangifte of in geval van onvolledige of onjuiste aangifte», maar de belastingverhoging moet worden toegepast op de over

«het niet aangegeven inkomstengedeelte verschuldigde belastingen». Immers, de inkomsten van de geïssueerde levensverzekeringen zijn in de regel niet belastbaar (bv. sommige tak 23-contracten – art. 19 § 1 3° b) WIB 92) of zijn vrijgesteld als het contract is gesloten voor meer dan acht jaar of als de belastingplichtige alleen zichzelf heeft verzekerd en de voordelen van het contract bij leven bedongen zijn ten eigen gunste en bij overlijden van een kapitaal uitbetaald wordt gelijk aan ten minste 130 % van de gestorte premies (art. 21 9° WIB 92).

Strafrechtelijke sanctie ?

Strafrechtelijke implicaties zijn daarentegen wél realistisch. Een gevangenisstraf van acht dagen tot twee jaar en/of een geldboete van € 250 tot € 500 000 wacht de belastingplichtige «die met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden, de bepalingen van dit wetboek of van de ter uitvoering ervan genomen besluiten overtreedt» (art. 450 WIB 92 – *Fisc. Act.* 2012, 37/8).

overtreding wetboek

Het staat buiten kijf dat de niet-melding van een buitenlands levensverzekeringscontract een overtreding uitmaakt van het WIB 92. Om aanleiding te geven tot strafrechtelijke sanctie volstaat dat echter niet : er is een bijzonder opzet nodig. In dat verband kan verwezen worden naar een arrest van 14 februari 2001 van het Hof van Cassatie waarin wordt gesteld dat het bijzonder opzet dat voor belastingmisdriven vereist is, niet alleen bestaat in het opzet de belasting te ontduiken (niet-vermedding is nog geen ontduiking) of een derde eraan te laten ontsnappen, maar ook in het opzet de rechten of de belangen van een derde te schaden.

**fiscus viseert niet
verzekering zelf, wel
zwart geld dat erin
geparkeerd is**

Door niet-vermelding van de buitenlandse levensverzekeringen bemoeilijkt de belastingplichtige op zijn minst de uitvoering van de onderzoeksbevoegdheid van de fiscus (art. 316 WIB 92). Immers, zoals uit de memorie van toelichting blijkt is de verplichte melding er in eerste instantie niet op gericht om belastbare inkomsten op te sporen die uit dergelijke levensverzekeringen zouden voortvloeien, doch om contracten op te sporen waarvan de premie(s) werd(en) betaald met fondsen waarvan de inkomsten niet werden aangegeven. Zodra die fondsen in een levensverzekeringscontract zijn geïnvesteerd, moeten immers in de regel noch die fondsen noch de inkomsten ervan nog worden aangegeven. Terzake kan men zich wel de bedenking maken of een aangifteformulier m.b.t. de inkomstenbelasting wel het juiste middel is om inlichtingen te verschaffen die in eerste instantie niet tot doel hebben belastbare inkomsten op te sporen die uit de vermelde levensverzekeringscontracten voortvloeien. Op dat vlak onderscheidt de verplichte aangifte van buitenlandse bankrekeningen zich trouwens in de praktijk van de verplichte aangifte van 'buitenlandse' levensverzekeringscontracten.

en zwijgrecht van art. 6 EVRM ?

Hoewel de Belgische rechtspraak in fiscale zaken aarzeland toepassing maakt van artikel 6 van het EVRM, dat het recht op een eerlijk proces waarborgt, rijst de vraag of een belastingplichtige artikel 6 van het EVRM kan invoeren om te weigeren zijn buitenlandse levensverzekering te melden in zijn aangifte. Zoals gezegd, moet alleen het bestaan van een buitenlandse levensverzekering worden aangegeven, hetgeen dus in principe los staat van eventuele belastbare inkomsten. Daarom kan, ons inziens, het uit artikel 6 van het EVRM afgeleide recht om zichzelf niet in beschuldiging te stellen (zie o.m. *Fisc. Act.* 2012, 15/1), geen verantwoording vormen om de buitenlandse levensverzekeringscontracten niet te melden in de aangifte. Caroline Vanderkerken bevestigt dat het *nemo tenetur*-beginsel pas in werking treedt als er verdenkingen rijzen met een strafrechtelijk karakter («Strekt het 'zwijgrecht' zich altijd uit tot een recht op weigering van voorlegging van stukken uit de boekhouding ?», *TFR* afl. 347, 819). Een aangifte in de personenbelasting is ons inziens geen document waarin een verdenking van strafrechtelijke aard aan de belastingplichtige kenbaar kan worden gemaakt. Men doet dus beter niet lichtzinnig over de verplichte melding van de 'buitenlandse' levensverzekeringscontracten.

**met aangifte zitten we
niet in strafrechtelijke
fase**

Anderzijds, en zoals hoger aangegeven, lijkt het erop dat de wetgever wat lichtzinnig te werk is gegaan bij de formulering van de aangifteplicht. Aangezien de betaling van levensverzekeringspremies door een Belgisch rijksinwoner geacht wordt in België te gebeuren, zal de tweede vraag naar de plaats waar het contract is afgesloten, bijna altijd België als antwoord krijgen. Daardoor lijkt de meldingsplicht een maat voor niets te worden voor de fiscus. Reparatiwetgeving dringt zich op.